

Természetvédelmi prioritások és célkitűzések

Szigetköz

Terület neve:	Szigetköz
Terület kódja:	HUFH30004
Terület besorolása:	kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület különleges madárvédelmi terület
Kiterjedés:	17183 ha

Pioritás (SDF 4.2 Quality and Importance):

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása:

Élőhelytípusok

- Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150)
- Természetes disztróf tavak és tavacskák (3160)
- Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270)

Fajok

- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) (1188)
- Apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*) (4056)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) (1060)
- Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) (1037)
- Tompa folyamkagyló (*Unio crassus*) (1032)
- Balogcsiga (*Vertigo angustior*) (1014)
- Hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) (1016)
- Európai hód (*Castor fiber*) (1337)
- Vidra (*Lutra lutra*) (1355)
- Balin (*Aspius aspius*) (1130)
- Vágó csík (*Cobitis taenia*) (1149)
- Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) (1124)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) (1134)
- Széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*) (2555)
- Selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*) (1157)
- Kőfúró csík (*Sabanejewia aurata*) (1146)
- Német bucó (*Zingel streber*) (1160)
- Magyar bucó (*Zingel zingel*) (1159)
- Botos kölönte (*Cottus gobio*) (1163)
- Kúszó zeller (*Apium repens*) (1614)
- Réticsík (*Misgurnus fossilis*) (1145)

Jelölő madárfajok:

- vörös gém (*Ardea purpurea*),
- pocgém (*Ixobrychus minutus*),
- bölömbika (*Botaurus stellaris*),
- nagy kócsag (*Egretta alba*)
- bakcsó (*Nycticorax nycticorax*),

- fekete gólya (*Ciconia nigra*),
- rétisas (*Haliaeetus albicilla*),
- fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*),
- kis bukó (*Mergus albellus*),
- kontyos réce (*Aythya fuligula*),
- kerceréce (*Bucephala clangula*),
- csörgő réce (*Anas crecca*),
- barátréce (*Aythya ferina*)
-

Egyéb fontos madárfajok:

- kárókatona (*Phalacrocorax carbo*),
- szürke gém (*Ardea cinerea*),
- búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*),
- szárcsa (*Fulica atra*),
- bütykös hattyú (*Cygnus olor*),
- tőkés réce (*Anas platyrhynchos*),
- dankasirály (*Larus ridibundus*),
- viharsirály (*Larus canus*),

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének helyreállítása:

Élőhelytípusok

- Síksági pannon löszgyepek (6250)
- Pannon homoki gyepek (6260)
- Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) fontos orchidea-élőhelyei (6210)
- Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410)
- Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440)
- Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)
- Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)
- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0)
- Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0)

Fajok

- Közönséges denevér (*Myotis myotis*) (1324)
- Piske denevér (*Barbastella barbastellus*) (1308)
- Északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*) (4004)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*) (1220)
- Dunai tarajos göte (*Triturus dobrogicus*) (1993)
- Lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) (1042)
- Zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) (1061)
- Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) (1059)
- Remetebogár (*Osmoderma eremita*) (1084)

Természetvédelmi célkitűzések (SDF 6.2 Management)

Általános célkitűzés:

- A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A nagyvad, elsősorban a vaddisznó és a szarvas, okozta természetvédelmi károk csökkentése
- A terület látogatásából és a területen történő mozgásból (pl. gépjárművek, gyalogosok, lovasok, kerékpárosok) adódó károk mérséklése.
- A területen található mesterséges élőhelyek (pl. szántók, faültetvények) átalakítása a termőhelynek megfelelő természetes élőhely-típussá.
- A hagyományos ártéri gazdálkodás újjáélesztése az MTÉT és agrárkörnyezetvédelmi támogatások segítségével.

Specifikus célok:

Mosoni-Duna

- Az élőhelyi változatosság (a kavicszátonyok, homokzátonyok, szakadó partok, valamint a nyers iszap-, homok- és kavicspartok, padok) fenntartása, ahol lehet gazdagítása az eltérő áramlású terek fenntartásával/kialakításával .
- A természetes vízszint ingadozást leginkább követő vízjárás biztosítása a szabályozott vízhozamú víztereken.
- A leszűkített, gáttal behatárolt hullámtér ellenére a lehető legtöbb terület engedése a természetes folyófejlődés számára, az időszakos és tartós vízborítással rendelkező csatlakozó vizes élőhelyek megőrzése és, ahol lehetőség van rá kialakulásuk elősegítése.

Duna

- A folyó természetes mederépítő és -bontó folyamatainak biztosítása.
- A folyó további medersüllyedésének megállítása, lehetőség szerint a folyamat visszafordítása.
- Az ártér területének növelése.
- A természetes árterületek rendszeres, a természetes vízjárásnak megfelelő, időszakos elöntésének biztosítása, ahol ez lehetséges.
- A szabályozás során kialakult holtágak lehetőség szerinti ismételt folyóvízzé alakítása (visszakanyargósítás).

Mentett oldali vízfolyások (Zátonyi-Duna, Nováki-csatorna, Zsejkei-csatorna, Szavai-csatorna és a mentett oldali vízpótló rendszerbe bekapcsolódó többi víztest)

- Biztosítani kell a szükséges mennyiségű (se nem több, se nem kevesebb) vizet a jellegzetes társulások kialakulásához és fennmaradásához.
- Az áramló vizek mellett a csatornához kapcsolódó, lefűződött szakaszok, álló, vagy csak időszakosan átöblítődő vízterek ökológiai jellegét meg kell őrizni.
- Az élőhelyi változatosság megőrzése és növelése érdekében az eltérő áramlású vízterek, időszakos és tartós kiöntések, lelassuló és sebesebb szakaszok megőrzése és kialakulásának elősegítése.
- Ahol nincs, vagy hiányos, pufferzóna kialakítása és az árnyaló állományok felújítása, pótlása szükséges.

Síksági pannon löszgyepek (6250), Pannon homoki gyepek (6260) és Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) fontos orchidea-élőhelyei (6210)

- Kiemelt természetvédelmi cél ezen élőhelyek kiterjedésének növelése az egykori, mára megsemmisült élőhelyeken.
- A meglévő előfordulási helyek kiemelt védelme és az élőhely-típusok fennmaradásához szükséges kezelések biztosítása.
- A beerdősülés, a túlzott cserjésedés és a fűavar felhalmozódás megakadályozása a meglévő élőhelyeken.
- A látogatók és területhasználók okozta taposási kár mérséklése, illetve megszüntetése.
- Az állományokban meglévő és a jövőben betelepülő özönnövények eltávolítása.

Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) és Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)

- A meglévő, jó természetességű láprétek és kiszáradó láprétek fenntartása mozaikos kaszálással (ha szükséges).
- Az élőhely-típusok ökológiai vízigényének biztosítása, elsősorban a területen található vizek visszatartásával (lecsapolás, kiszáritás megszüntetése), szükség esetén vízpótlással.
- Becserjésedésük és erdősödésük megakadályozása.
- Az állományokban meglévő és a jövőben betelepülő özönnövények, különösen a magas aranyvessző, eltávolítása.

Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei (6440) és Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510)

- Állapotuk fenntartása évi egyszeri, mozaikos kaszálással vagy kíméletes, szakaszos legeltetéssel.
- Becserjésedésük és erdősödésük megakadályozása.
- A gyepfelszín károsodásának megelőzése.
- Az idegenforgalom és területhasználat okozta taposási kár mérséklése, illetve megszüntetése.
- Az állományokba meglévő és a jövőben betelepülő özönnövények eltávolítása.

Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0)

- Folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, korosztály) megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhely-típusoknak megfelelő termőhelyeken.
- A nagy kiterjedésű (>1-2 ha) fiatalosok, tarvágások és véghasználati területek kialakulásának megelőzése, a már meglévőkön természetes erdőképnek megfelelő erdők kialakítása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa jelenleginél nagyobb mennyiségben történő biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- A vegyszeres gyomirtás (elsősorban siskanád és szeder ellen) megelőzése megfelelő erdőműveléssel az aljnövényzet védelme érdekében.
- Az állományokban meglévő, de ott természetes körülmények között nem élő fajok (pl. akác, zöld juhar, erdei fenyő, fekete fenyő, fekete dió) eltávolítása, ahol szükséges
- Az állományok közé ékelődő vagy a termőhelyen kialakított nem őshonos

fafajú faültetvények helyén az eredeti keményfás ligeterdő fokozatos helyreállítása.

Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)

- Az égerlápok és égeres mocsárerdők állományainak lehetőség szerinti kivonása a fatermelési célú erdőgazdálkodás alól.
- A zátonyokon spontán kialakuló bokorfüzesek és fűz-nyár ligeterdők megőrzése.
- A meglévő állományokban folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, korosztály) megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhely-típusoknak megfelelő termőhelyeken.
- A nagy kiterjedésű (>1-2 ha) fiatalosok, tarvágások és véghasználati területek kialakulásának megelőzése, a már meglévőkön természetes erdőképnek megfelelő erdők kialakítása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa jelenleginél nagyobb mennyiségben történő biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- A vegyszeres gyomirtás (elsősorban siskanád és szeder ellen) megelőzése megfelelő erdőműveléssel az aljnövényzet védelme érdekében.
- Az állományokban meglévő, de ott természetes körülmények között nem élő fajok (pl. akác, zöld juhar, fekete dió, nemes nyár, őszirózsa-fajok, nebánsvirág-fajok, süntök) eltávolítása, ahol szükséges
- Az állományok helyén lévő mesterséges faültetvények helyén az eredeti élőhelynek megfelelő erdők vagy gyepek helyreállítása.

Kúszó zeller (*Apium repens*)

- A potenciális előfordulási helyek felmérése és az állomány nagyságának, illetve természetvédelmi helyzetének megállapítása.

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és dunai tarajos gőte (*Triturus dobrogicus*)

- Állandó, vagy legalább az év jelentős részében megmaradó vízborítású, halmentes kisvizetek fenntartása.
- Az időszakos vízborítású területek megőrzése, ebben a földhasználók érdekelte tétele..

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

- Úszó és rögzült hínár növényzetben gazdag állóvizek megőrzése
- Invázió (konkurrenciát jelentő) fajok betelepülésének megakadályozása, a probléma jelentőségének bemutatása az lakosság számára.

Lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*)

- Lápi jellegű vizek (holtágak, morotvák, egyes csatornák, bizonyos bányatavak) karakterének megőrzése
- Átfolyó rendszerű vízpótló rendszertől való leválasztás, csak időszakos hozzáfolyás biztosítása

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

- Az ismert élőhelyeken és potenciális előfordulási területeken a vízfolyások, csatornák, vízállások mentén a parti növényzet kímélete.
- Kaszálások alkalmával a mélyebb fekvésű, vizes foltokon menedék területek fennhagyása.

Megfelelő vízellátottság biztosítása, vízelvezetés megszüntetése.

Zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)

- Az ismert populációk élőhelyein mozaikos kaszálás alkalmazása, jelentős arányú menedék területek fennhagyásával.
- Kaszáláskor a szegélyek kímélete, árnyékoló állomány foltok (cserjék) meghagyása foltokban.
- Özönnövények (főként magas aranyvessző) terjedésének megakadályozása.
- Nádasodás visszaszorítása.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, a vízelvezetés megszüntetése.

Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

- Az ismert populációk élőhelyein mozaikos kaszálás alkalmazása, jelentős arányú menedék területek fennhagyásával.
- Özönnövények (főként magas aranyvessző) terjedésének megakadályozása.
- Nádasodás visszaszorítása.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, a vízelvezetés megszüntetése.

Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)

- A potenciális élőhelyül szolgáló vízfolyások vízminőségének megőrzése, illetve javítása.
- Az élőhelyi változatosság fenntartása, különösen az eltérő áramlású terek fenntartása, illetve kialakulásuk elősegítése elsősorban a durva homok-sóder frakcióban.
- A part menti árnyaló állományok fenntartása, megőrzése.
- A vízfolyások tápanyag terhelésének és szennyezésének csökkentése pufferzóna fenntartásával és/vagy kialakításával, illetve a pontszerű szennyezőforrások felszámolásával.

Remetebogár (*Osmoderma eremita*)

- Az idős, pusztuló, odvas fák kímélete, megőrzése a fenntarthatóság végső határáig
- A természetes és természetyszerű ártéri ligeterdők megőrzése, fenntartása, felújítása

Tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, különösen az eltérő áramlású terek fenntartása, illetve kialakulásuk elősegítése a vízpótló rendszer ágain, elsősorban a durva homok-sóder frakcióban.
- A part menti árnyaló állományok fenntartása, megőrzése.
- A vízfolyások tápanyag terhelésének és szennyezésének csökkentése pufferzóna fenntartásával és/vagy kialakításával, illetve a pontszerű szennyezőforrások felszámolásával.

Apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*)

- A lápi jellegű vizek vízminőségének és vízellátottságának biztosítása, a tápanyag bemosódásának, az élőhelyek eutrofizációjának és feltöltődésének megakadályozása.

Balogcsiga (*Vertigo angustior*)

- A faj fennmaradása szempontjából lényeges dolog a vízparti, víz közeli gyepek kaszálása esetén állandó menedékterületek fennhagyása.
- Az élőhelyek beerdősülésének megakadályozása.
- A legeltetés intenzitásának csökkentése az élőhelyeken.
- Az élőhelyeken a tápanyag-bemosódás megakadályozása.

Hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*)

- A faj fennmaradása szempontjából lényeges dolog a vízparti, víz közeli gyeppek kaszálása esetén állandó menedékterületek fennhagyása.

Balin (*Aspius aspius*)

- Eltérő áramlású terek fenntartása, kialakítása a vízpótló rendszer ágain.

Vágó csík (*Cobitis taenia*)

- Eltérő áramlású terek fenntartása, kialakítása, különösen a mentett oldali vízpótló rendszeren.

Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Homokpadok kialakulásának elősegítése, fenntartásuk.

Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Kagylók számára alkalmas élőhelyek fenntartása, kímélete.

Széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Kőszórások, kövezések megőrzése, ahol az elbontásukat más lényeges indok nem támasztja alá.

Selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Homokpadok kialakulásának elősegítése, fenntartásuk.

Kőfűrő csík (*Sabanejewia aurata*), magyar bucó (*Zingel zingel*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása, kialakulásuk elősegítése, főleg a durva kavics-sóder frakció tekintetében.

Német bucó (*Zingel streber*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása, kialakulásuk elősegítése a vízpótló rendszer ágain is, főleg a durva kavics-sóder frakció tekintetében.

Botos kölönte (*Cottus gobio*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.
- Kőszórások, kövezések megőrzése, ahol az elbontásukat más lényeges indok nem támasztja alá.

Galóca (*Hucho hucho*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.

Leánykoncér (*Rutilus pigus*)

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, eltérő áramlású terek biztosítása.

Réticsík (*Misgurnus fossilis*)

- Lápi jellegű vizek (holtágak, morotvák, egyes csatornák, bizonyos bányatavak) karakterének megőrzése.
- Az átfolyó rendszerű vízpótló rendszertől való leválasztás, csak időszakos hozzáfolyás biztosítása.

Lápi póc (*Umbra krameri*)

- Megfelelő élőhelyekre a Lápi póc (*Umbra krameri*) – mint egykor itt élt, de kipusztult faj – visszatelepítése.

Európai hód (*Castor fiber*)

- Patakminti bokorfüzesek kímélete.

Vidra (*Lutra lutra*)

- Folyó és állóvizek túlhalászatának elkerülése.
- Ökológiai folyosók biztosítása.

Közönséges denevér (*Myotis myotis*), pisze denevér (*Barbastella barbastellus*) és egyéb denevérfajok

- Az denevérállomány faunisztikai felmérése és az egyes fajok gyakoriságának megállapítása.
- A bújóhelynek alkalmas odvas fák megőrzése az erdészeti munkák során.

Északi pocok (*Microtus oeconomus mehelyi*)

- Megfelelő vízellátottság és vízdinamika biztosítása, vízvezetés megszüntetése.
- Kaszáláskor megfelelő méretű menedék területek fennhagyása.
- Az élőhelyek elnadasodásának és becserjésedésének megakadályozása.

Vörös gém (*Ardea purpurea*), pocgém (*Ixobrychus minutus*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), nagy kócsag (*Egretta alba*)

- A fészkelő helyek mint holtágak morotvák nádas és gyékényes állományainak megőrzése.
- Megfelelő vízszint biztosítása.
- A fészkelőhelyek zavartalanságának biztosítása (elsősorban a nádaratás korlátozása és a kis magasságú repülőgépes forgalom korlátozása).

Kárókatona (*Phalacrocorax carbo*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), szürke gém (*Ardea cinerea*), fekete harkály (*Dryocopus martius*)

- Idős puhafás és keményfás ártéri erdőállományok megőrzése.
- Erdészeti faültetvények fokozatos átalakítása őshonos fafajú erdőkké.
- A fészkelőhelyek zavartalanságának biztosítása (erdészeti munkák és vadászati tevékenység korlátozása fészkelőhelyek környékén).

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), kis bukó (*Mergus albellus*), búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*), szárcsa (*Fulica atra*), bütykös hattyú (*Cygnus olor*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), kontyos réce (*Aythya fuligula*), kerceréce (*Bucephala clangula*), dankasirály (*Larus ridibundus*), viharsirály (*Larus canus*), csörgő réce (*Anas crecca*), barátaréce (*Aythya ferina*)

- A gyülekező helyek zavartalanságának biztosítása (vízi-sportok és idegenforgalmi, illetve vadászati tevékenység korlátozása) a jelentős gyülekezőhelyek környékén.
- Zátonyok kialakulásának és természetes fejlődésének biztosítása.